

СПОНТАННА ФЛОРА СУДИННИХ РОСЛИН ПАРКОВОГО АНСАМБЛЮ ЗАМКУ «СЕНТ-МІКЛОШ» (СЕЛИЩЕ ЧИНАДІЙОВО, ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ)

Віталій КОЛОМІЙЧУК¹, Олександр ШИНДЕР², Мирослав ШЕВЕРА^{3,4}

У статті подано результати дослідження флористичного різноманіття паркового ансамблю замку «Сент-Міклош» (селище Чинадійово, Мукачівського району, Закарпатської області): встановлено видовий склад, подано коротку історичну довідку, а також характеристики паркових насаджень, результати структурного (систематичний, біоморфологічний, географічний, еколого-фітоценологічний) і фракційного (за часом і способом занесення, первинним ареалом, ступенем натуралізації чужорідних видів) аналізів, з'ясовано особливості флори, складено анований конспект. Фіторізноманіття аналізованого паркового комплексу становить 221 вид, підвид і різновидність судинних рослин, зокрема 148 видів природної фракції флори, 70 – адвентивної, ще три культивовані види перебувають на межі виходу з культури. У біоморфологічній структурі флори понад половину становлять багаторічники (54,7 %), дещо менше – малорічники (28,4 %), натомість в адвентивній фракції спостерігається протилежний їхній порядок – переважають малорічники (64,4 %), менше багаторічників (27,1 %), а також відсутні куці й півкущики. Географічний спектр аборигенної фракції флори досить різноманітний і представлений 10 геоелементами, його основу приблизно порівну, хоча й з невеликою перевагою становлять євразійський і палеоарктичний (по 21,6 % кожний), європейсько-субсередземноморський (19,6 %) і європейський (17,6 %) елементи. Ценологічний спектр видів обох фракцій також суттєво відрізняється: в аборигенній – переважають види лучного флорокомплексу (29,7 %), дещо менше узлісного (21,6 %), синантропного (переважно рудеральні, 18,2 %) і лісового (16,9 %), натомість в адвентивній – найбільше видів синантропного (82,9 %) і суттєво менше лучного (11,4 %) флорокомплексів. В адвентивній фракції аналізованої флори за часом занесення переважають кенофіти (55,7 %), за способом занесення – ксенофіти (68,6 %), за ступенем натуралізації – епекіфіти, за походженням – субсередземноморські види (55,8 %), дещо менше – азійських (20,0 %) та американських (17,1 %).

Ключові слова: фіторізноманіття, паркові біотопи, культурна флора, спонтанна флора, структура, природні й чужорідні види.

¹ Ботанічний сад ім. акад. О. В. Фоміна, Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини», Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Симона Петлюри, 1, Київ, 01032, Україна; e-mail: vkolomiychuk@ukr.net

² Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України, вул. Садово-Ботанічна, 1, Київ, 01014, Україна; e-mail: shinderoleksandr@gmail.com

³ Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України, вул. Терещенківська, 2, Київ, 01601, Україна; e-mail: shevera.myroslav@ukr.net

⁴ Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, пл. Кошута, 6, Берегове, 90202, Україна

Spontaneous vascular plants flora of parks assembles of the “Saint Miklosh” Castle (Chynadiyovo village, Zakarpattia Oblast)

Kolomiychuk V.¹, Shynder O.², Shevera M.^{3,4}

The results of the study of the diversity of wild and cultivated vascular plants of the park ensemble of the castle “Saint Miklosh” (Chynadiyovo village, Mukachevo raion, Zakarpattia Oblast) are presented: the species composition is established, a brief historical background is given, as well as the nature of the park plantings, the results of the structural (systematic, life forms, geographical, ecological and coenotic) and fractional (by time and method of introduction, primary range, degree of naturalization of alien species) analyses, the peculiarity of the flora were clarified, and an annotated summary was compiled. The phytodiversity of the analyzed park complex consists of 221 species, subspecies and varieties of vascular plants, including 148 species of the natural flora fraction, 70 – alien flora fraction, and 3 more cultivated species that are close to escaping cultivation. In the life forms spectrum of the flora, more than half are perennials (54.7 %), somewhat less – small annuals (28.4 %), while in the alien fraction, the opposite order is observed – short-lived (64.4 %) prevail, fewer perennials (27.1 %),

and there are no shrubs and subshrubs. The geographical spectrum of the aboriginal flora fraction is quite diverse and is represented by 10 geoelements, its basis is approximately equally, although with a slight advantage, made up of Eurasian and Palearctic (21.6 % each), European-sub-Mediterranean (19.6 %) and European (17.6 %) elements. The coenotic spectrum of species of both fractions also differs significantly: in the aboriginal one, species of the meadow flora complex prevail (29.7 %), somewhat less of the nodal forest (21.6 %), synanthropic (mainly ruderal, 18.2 %) and forest (16.9 %), while in the alien one, the largest number of species of the synanthropic flora complex (82.9 %) and significantly less of the meadow (11.4 %). In the alien fraction of the analyzed flora, kenophytes (55.7 %) prevail by time of introduction, xenophytes (68.6 %) by ways of introduction, epoeophytes by degree of naturalization, and the species of Sub-Mediterranean origin (55.8 %), somewhat less – Asian (20.0 %) and American (17.1 %) one.

Key words: phytodiversity, parks biotopes, cultivated plants, spontaneous flora, structure, native and alien species.

¹ Acad. O. V. Fomin Botanical Garden, "Institute of Biology and Medicine" Education and Scientific Center, Taras Shevchenko National University in Kyiv, 2, Symona Petliury Str., Kyiv, 01032, Ukraine; e-mail: vkolomyichuk@ukr.net

² M. M. Gryshko National Botanical Garden, National Academy of Sciences of Ukraine, 1, Sadovo-Botaniczna Str., Kyiv, 01014, Ukraine; e-mail: shinderoleksandr@gmail.com

³ M. G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, 2, Tereshchenkivska Str., Kyiv, 01004, Ukraine; e-mail: shevera.myroslav@ukr.net

⁴ Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 6, Kossut, Sq., Berehove 90202, Ukraine

Вступ

Закарпаття має давню традицію створення парків при замках і палацах, монастирях, освітніх, лікувальних, лісгосподарських та інших закладах. Дендрологічний аспект вивчення цих об'єктів у регіоні, зокрема й екзотів парків, та оцінювання їхнього стану становлять великий інтерес і багату бібліографію. Натомість спеціальне дослідження різноманіття їхньої спонтанної флори практично відсутнє. Тому інвентаризація рослинного покриву належить до актуальних завдань сучасної флористики.

До цікавих в історичному й ботанічному сунках об'єктів Закарпаття належить парковий ансамбль при замку «Сент-Міклош», який зараз відновлюється. Аналізуючи регіональну літературу з флори Закарпаття загалом (Rudenko et al. 1951, 1954; Fodor 1974 та інші) і дендрофлори регіону зокрема (Fodor 1956; Terletskyi et al. 1985 та інші), автори не віднайшли спеціальних даних щодо фіторізноманіття дослідженої території, за винятком указівки про кілька видів дикорослих рослин із сел. Чинадійово (Шорук 1977).

Тому метою дослідження було з'ясування сучасного стану фіторізноманіття паркового ансамблю замку «Сент-Міклош», насамперед складу та структури спонтанної флори на цій території.

Матеріал та методики

В основу роботи покладено результати оригінальних досліджень, що проводили на території паркового комплексу замку «Сент-Міклош» (сел. Чинадійово, Мукачівський р-н, Закарпатська обл.) у різні сезони впродовж 2023–2024 років.

Структурний і фракційний аналізи флори проведено згідно із загальноприйнятими в порівняльній флористиці підходами й методами, за допомогою загальноприйнятих класифікацій і термінології (Clements 1920; Kleopov 1938; Protopopova, Shevera 2005; Shynder 2019a, b; Karmyzova, Baranovsky 2020). Назви видів судинних рослин і їхній обсяг наведено згідно з ресурсом POWO (<https://powo.science.kew.org>) з деякими доповненнями. Повні назви таксонів спонтанно ростучих рослин (зокрема «втікачів із культури») наведено в анотованому конспекті, культивованих рослин – у тексті.

Історичні відомості про замок і його парк. Замок «Сент-Міклош» (також це історична назва селища Чинадійово до 1944 р.), або «Чинадійівський» (угор. – *Beregszentmiklósi*), є пам'яткою архітектури XIV–XIX століть національного значення. Замок являє собою кам'яну споруду з двома кутовими вежами. Поселення на цьому місці відоме з 1214 р. (рис. 1), хоча деякі знайдені тут артефакти датовані навіть II тисячоліттям до н. е. (Peniak 1980, 1983).

Замок зведений у XIV ст. бароном Перені, згодом його добудовували графи Телегді. У різний час ним володіли Ілона Зріні, її син Ференц Ракоці II. У 1657 р. війська графа Любомирського замок суттєво пошкодили, невдовзі відбудували, але як оборонна споруда він утратив своє значення. У 1729 р. імператор Карл VI подарував великі земельні площі графу Шенборну, зокрема й замок, який у 1734 р. був перебудований і набув уже не оборонних, а палацових рис (Bugir 2004; Homoliak 2007; Lehoczy 1881; Sova 2014). Під час

Рис. 1. Схема села Сент-Міклош (нині – Чинадійово) на карті VII ст. (за Fatula 2025)

Fig. 1. Scheme of the village of Saint Miklosh (now Chynadiyevo) on a map of VIIth century (according to R. Fatula 2025)

Другої світової війни замок використовувався як в'язниця. У повоєнний час тут розташовувалися адміністративні будівлі сільради та місцеве управління лісового господарства, військова частина, склади автобаз.

Від 2002 р. замок знаходиться в концесії подружжя Йосипа й Тетяни Бартошів, які розпочали відновлювальні роботи, зокрема відно-

вили дах, провели реставрацію інтер'єру першого поверху споруди, де розташовані виставки кельтської та скіфської культур, портрети власників замку й інше, що дало можливість проводити цільові екскурсії та різноманітні мистецькі заходи (Fatula 2025).

Біля замку в 1749 р. Ф. Бошиндою був закладений парк, який у 1948 р. був знищений радянською владою. Його первісний план не зберігся, а з насаджень дорадянського періоду до нашого часу імовірно залишилося лише одне старовікове дерево *Platanus × hispanica* Mill. ex Münchh. (висотою понад 20 м, діаметром близько 110 см). У радянський час поруч було закладено типовий парк сільського типу із рядовими смугами місцевих та екзотичних деревних порід на площі біля 0,8 га та фруктовий сад. Ці насадження розташовані на певній віддалі від замку та територіально складають окрему ділянку, яка опікується місцевою громадою. Тут було висаджено *Acer pseudoplatanus* L., *Fraxinus angustifolia* subsp. *oxycarpa* (M.Bieb. ex Willd.) Franco & Rocha Afonso, *Juglans regia* L. та інші, а також три дерева *Liriodendron tulipifera* L.

У 2019 р. стараннями Т. Бартош і Й. Бартоша розпочато відновлення парку на прилеглої до замку території (рис. 2) з орієнтуванням на відомі роботи Ф. Бошінди в Австрії, а також із оригінальними підходами та доповненнями. Молодий парк отримав назву «Подорож до Снігової Королеви», має художню концепцію храму під

Рис. 2. Відновлюваний парк «Подорож до Снігової Королеви» біля замку «Сент-Міклош» (фото В. Коломійчука, 2023)

Fig. 2. The renovated “Journey to the Snow Queen” park near “Saint Miklosh” castle (photo by V. Kolomiychuk, 2023)

відкритим небом, у якому кожна деталь має своє сакральне значення, а всі структури разом становлять трансцендентальний зміст. У центрі молодого парку розташована скульптурна композиція – стела із зображеннями володарів замку (художник Т. Бартош) у колі чотирьох античних антропоморфних божеств (скульптор В. Павлюк): Діоніс – бог природи, Артеміда – богиня жіночості, Аполлон – покровитель релігій і високого мистецтва, Афродіта – богиня краси, любові й містобудування. У другому півколі розташовані фігури кельтського воїна Латора та богині Епону, які символізують культ коней. Навколо скульптур-

ної композиції висаджено різноманітні рослини, зокрема екзотичні (рис. 3–4).

Результати та обговорення

Коротка характеристика насаджень паркового ансамблю. У результаті інвентаризації насаджень паркового ансамблю на території замку «Сент-Міклош» у селі Чинадійово з'ясовано їхній стан.

Так, на призамковій ділянці росте кілька дорослих дерев *Tilia cordata* й *Fraxinus excelsior* біля замку. Тут розташована забудова, біля якої переважають квітники та насадження декоратив-

Рис. 3. *Liquidambar styraciflua* у відновлюваному парку на території замку «Сент-Міклош» (фото О. Шиндера, 2024)

Fig. 3. *Liquidambar styraciflua* in the renovated park on the territory of the “Saint Miklosh” castle (photo by O. Shynder, 2024)

Рис. 4. *Betula klovovii* на території парку (фото О. Шиндера, 2024)

Fig. 4. *Betula klovovii* in the territory of the park (photo by O. Shynder, 2024)

них чагарників, зокрема *Hedera helix*, *Hibiscus syriacus* L., *Rosa* spp, *Taxus baccata* L., *Vitis vinifera* L., *Weigela* × *hybrida* hort., *Wisteria sinensis* (Sims) DC., куртина *Arundo donax* L. тощо.

У центральній частині молодого парку створені рабатки й живоплоти, а також молоді алеїні насадження, переважно екзотів: *Cunninghamia lanceolata* (Lamb.) Hook., *Liquidambar styraciflua* L. (рис. 3), *Metasequoia glyptostroboides* Hu & W. C. Cheng, *Quercus cerris* L., *Styphnolobium japonicum* (L.) Schott, а у 2024 р. висаджено один екземпляр *Betula klokovii* Zaver., саджанець якої вирошено в Сирецькому дендропарку загальнодержавного значення (м. Київ) із насіння, зібраного в Кременецькому ботанічному саду (Тернопільська обл.) (рис. 4).

Площа між декоративними насадженнями утримується у вигляді газону, у якому через будівельні роботи, що проводяться на території, переважають малорічні синантропні рослини, а саме: *Ambrosia artemisiifolia*, *Barbarea vulgaris*, *Bromus arvensis*, *B. hordeaceus*, *B. sterilis*, *B. tectorum*, *Capsella bursa-pastoris*, *Chaenorhinum minus*, *Chenopodium album*, *Heracleum sosnowskyi*, *Lipandra polysperma*, *Lysimachia arvensis*, *Malva pusilla*, *Melilotus officinalis*, *Picris hieracioides*, *Polygonum arenastrum*, *Reseda lutea*, *Rhamphospermum arvense*, *Spergularia rubra*, *Stellaria media*, *Torilis sarvensis*, *Veronica arvensis*, *V. filiformis*, *V. persica*, *Viola arvensis* тощо. З місцевих видів рослин поширені лучні трави: *Argentina anserina*, *Arrhenatherum elatius*, *Asparagus officinalis*, *Bellis perennis*, *Leucanthemum vulgare*, *Pilosella bauhini*, *P. piloselloides* subsp. *magyarica*, *Poa pratensis* тощо. Серед інших характерних місцевих рослин тут зафіксовано види кам'янистих відслонень: *Epilobium dodonaei*, *Holosteum umbellatum* і *Sedum sexangulare*. У затінку мурів росте кілька видів папоротей, зокрема *Asplenium ruta-muraria*. У кількох місцях зафіксовані колонії видів адвентивних рослин, що підтримуються вегетативно, – *Artemisia verlotiorum* і *Helianthus tuberosus*. Ближче до річки ростуть більш вологолюбні види рослин – *Eupatorium cannabinum*, *Lythrum salicaria*, *Mentha longifolia*, *Ranunculus acris*, *Symphytum officinale* тощо, зарості кількох видів ожини (*Rubus* spp.).

Старий парк, розташований за спорудою конюшні, є територіально окремою ділянкою. Але історично він був, правдоподібно, частиною призамкового паркового ансамблю. Нині тут наявні власне парковий деревостан, залишки старого саду та галявини з розрідженим природним деревостаном. У радянський час сформовано паркове насадження з *Acer pseudoplatanus*, *Eucommia*

ulmoides, *Fraxinus angustifolia* subsp. *oxycarpa*, *F. excelsior*, *Morus alba*, *Prunus cerasifera*, *Tilia cordata*, *Ulmus laevis*. Серед кущів тут ростуть *Chaenomeles japonica*, *Cornus sanguinea* subsp. *australis*, *Crataegus germanica*, *Genista tinctoria*, *Hedera helix*, *Rosa canina*, *Rubus fruticosus* s.l. і *R. ulmifolius*. Травостій сформований із місцевих видів лісових рослин: *Allium ursinum*, *Brachypodium sylvaticum*, *Fragaria vesca*, *Gagea lutea*, *Glechoma hederacea*, *Lamium album*, *L. maculatum*, *Silene flos-cuculi*, *Veronica chamaedrys*, *V. serpyllifolia*, *Viola reichenbachiana* тощо (Kolomiichuk et al. 2025).

Спонтанна флора призамкового комплексу «Сент-Міклош». У результаті проведених досліджень установлено видовий склад спонтанної флори аналізованої території та складено анотований конспект (додаток), здійснено структурний (систематичний, біоморфологічний, географічний, еколого-фітоценотичний) і фракційний (за часом і способом занесення, первинним ареалом (походження), ступенем натуралізації чужорідних видів) аналізи й виявлено особливості флори.

Установлено, що спонтанне фіторізноманіття території паркового ансамблю нараховує 218 видів і підвидів судинних рослин (таблиця 1; додаток), що належать до 149 родів і 50 родин. Аборигенна фракція аналізованої флори представлена 148 таксонами судинних рослин, адвентивна – 70, при цьому частка останніх є досить велика навіть для такої відносно невеликої території. Ще три види (*Chaenomeles japonica*, *Crataegus germanica*, *Eucommia ulmoides*) формують самосів біля дорослих рослин і перебувають на межі «втечі» з культури.

Спектр провідних родин аналізованої флори, особливо в другій його частині, загалом не типовий; перші три ранги займають Asteraceae (35 видів), Roaceae (24) і Rosaceae (16), що загалом відповідає за своїм розміщенням такому у флорах Центральної Європи, як і для природної, так й адвентивної фракцій. Наступні позиції займають Fabaceae (14), Lamiaceae (13), Caryophyllaceae та Plantaginaceae (по 12 кожна), Brassicaceae (10).

Географічний спектр аборигенної фракції аналізованої флори досить різномірний і представлений 10 геоелементами. Його основу приблизно порівну, хоча й із невеликою перевагою становлять євразійський і палеоарктичний (по 21,6 % кожний), а також європейсько-субсередземноморський (19,6 %) і європейський (17,6 %) геоелементи, інші групи суттєво незначні (таблиця 2).

В адвентивній фракції аналізованої спонтанної флори за походженням суттєво переважають види субсередземноморського походження (55,8 %), друге та третє місця, відповідно, посідають

Таблиця 1. Систематична структура спонтанної флори території паркового ансамблю Чинадіївського замку «Сент-Міклош»

Table 1. Systematic structure of the spontaneous flora of park ensemble territory of the Chynadiyovo “Saint Miklosh” Castle

Вищий таксон	Аборигенна фракція	Адвентивна фракція
HORSETAILS	1	—
FERNS	3	—
ANGIOSPERMS	144	70
MONOCOTS	16	11
EUDICOTS (s. l.)	128	59
Всього по групах	148	70

Таблиця 2. Географічна структура аборигенної фракції спонтанної флори території паркового ансамблю Чинадіївського замку «Сент-Міклош»

Table 2. Geographical distribution of native fraction of the spontaneous flora of park ensemble territory of the Chynadiyovo “Saint Miklosh” Castle

Геоелемент	Кількість видів	%
Плюрирегіональний	4	2,7
Голарктичний	10	6,8
Євразійський	32	21,6
Палеоарктичний	32	21,6
Бореальний	3	2,0
Європейський	26	17,6
Європейсько-сибірський	2	1,4
Європейсько-субсередземноморський	29	19,6
Субсередземноморський	8	5,4
Євразійський степовий	2	1,4
Усього	148	100

Таблиця 3. Географічна структура (за походженням видів) адвентивної фракції спонтанної флори території паркового ансамблю Чинадіївського замку «Сент-Міклош»

Table 3. Geographical distribution (by origin) of the alien fraction species of spontaneous flora of park ensemble territory of the Chynadiyovo “Saint Miklosh” Castle

Походження	Кількість видів	%
Субсередземноморське	39	55,8
Азійське	14	20,0
Американське	12	17,1
Європейське	3	4,3
Європейсько-субсередземноморське	1	1,4
Культигенне	1	1,4
Усього	70	100

азійського (20,0 %) та американського (17,1 %), а інші групи суттєво менш численні (таблиця 3). Розподіл видів за походженням у дослідженій флорі загалом відповідає такому в адвентивній фракції флори України (Protoporova 1984).

У біоморфологічній структурі аборигенної фракції аналізованої спонтанної флори понад половину становлять багаторічники (54,7 %), друге місце посідають малорічні трави (28,4 %), натомість в адвентивній фракції флори спостерігається протилежний їхній порядок: найбільше відмічено малорічників (64,4 %), менше багаторічників

(27,1 %), що загалом характерно для адвентивної фракції флори України (Protoporova 1984). Інші групи біоморфів обох фракцій суттєво незначні, при цьому серед чужорідних видів узагалі відсутні кущі, кущики й півкущики (таблиця 4).

Проаналізовано ценотичний спектр видів обох фракцій аналізованої спонтанної флори, яка суттєво відрізняється. Так, в аборигенній фракції флори переважають види лучного флорокомплексу (29,7 %), дещо менше узлісного (21,6 %), синантропного (переважно рудеральні, 18,2 %) і лісового (16,9 %), натомість в адвентивній фрак-

Таблиця 4. Біоморфологічна структура спонтанної флори території паркового ансамблю Чинадіївського замку «Сент-Міклош»

Table 4. Biomorphological structure of spontaneous flora of park ensemble territory of the Chynadiyovo “Saint Miklos” Castle

Біоморфи	Аборигенна фракція		Адвентивна фракція	
	кількість видів	%	кількість видів	%
Дерева	10	6,8	5	7,1
Кущі	8	5,3	—	0,0
Кущики й півкущики	6	4,1	—	0,0
Ліани	1	0,7	1	1,4
Багаторічні трави	81	54,7	19	27,1
Малорічні трави	42	28,4	45	64,4
Усього	148	100	70	100

Таблиця 5. Еколого-ценотична структура спонтанної флори території паркового ансамблю Чинадіївського замку «Сент-Міклош»

Table 5. Ecological and coenotic structure of spontaneous flora of park ensemble territory of the Chynadiyovo “Saint Miklos” Castle

Флорокомплекс	Аборигенна фракція		Адвентивна фракція	
	кількість видів	%	кількість видів	%
Лісовий	25	16,9	2	2,9
Узлісний	32	21,6	1	1,4
Болотний	7	4,7	—	—
Лучний	44	29,7	8	11,4
Піщаний	9	6,1	1	1,4
Наскельний (тіньовий)	2	1,4	—	—
Наскельний	2	1,4	—	—
Синантропний	27	18,2	58	82,9
Усього	148	100	70	100

ції – найбільше видів синантропного флорокомплексу (82,9 %), суттєво менше лучного (11,4 %), а інші незначно представлені (таблиця 5).

Результатами аналізу видів адвентивної фракції флори свідчать про переважання: а) за часом занесення – кенофітів (39, або 5,7 %); б) за способом занесення – ксенофітів (48, або 68,6 %); в) за ступенем натуралізації – епекофітів (понад 60 %).

Загалом аналізована спонтанна флора паркового ансамблю сформувалася на антропогенно зміненій території на межі між низовинним і передгірським ландшафтами Закарпаття. Її основу становлять переважно широкопоширені місцеві лісові й лучні види рослин зі значною часткою адвентивних рослин. Загальне багатство дослідженої спонтанної флори має мінімальні показники, які для найменших паркових територій становлять менше ніж 300 видів (Shynder 2019b). Помітну участь у формуванні спонтанної флори відіграє інтродукція рослин, зокрема завдяки цьому по території паркового ансамблю зустрічаються здичавілі інтродуценти й види адвентивних рослин: *Acer negundo*, *Morus albus*, *Malus domestica*, *Lobularia maritima*, *Fraxinus angustifolia* subsp. *oxycarpa*, *Heliopsis*

helianthoides, *Helianthus tuberosus*, *Juglans regia*, *Melissa officinalis*, *Solidago canadensis* тощо. У рядовому парковому насадженні радянського періоду відзначено підріст *Chaenomeles japonica*, *Crataegus germanica*, *Eucommia ulmoides* поряд із дорослими рослинами, що свідчить про їхню поступову натуралізацію, що доповнює наявні відомості про чужорідні деревні породи в складі культурної та спонтанної флор Закарпаття (Fodor 1956, 1974; Fodor, Jantso 1984).

Оскільки територія цього паркового ансамблю невелика, тут постійно відбуваються зміни у видовому складі рослинного покриву й продовження його моніторингу з часом значно збільшить наявні відомості про спонтанну флору. Формування нового парку з використанням екзотів сприятиме їхній акліматизації та розширенню їхніх культивних ареалів у Закарпатті.

Висновки

У результаті дослідження вперше з'ясовано стан фіторізноманіття паркового ансамблю замку «Сент-Міклош», видовий склад і структуру спонтанної флори.

Парковий ансамбль замку «Сент-Міклош» має досить давню історію, але тут відсутня цілісна композиційна основа й нині він складається з двох частин різного призначення, переважно із середньовіковими та молодими чагарниково-деревними насадженнями. Відголосом вікового минулого є лише одиничні вікові дерева *Platanus* × *hispanica* й *Tilia cordata*. Але призмакова територія перебуває в стадії формування нового парку зі своєю художньою стилістикою та різноманітним складом деревних порід. З огляду на історичну, культурну й ботанічну цінність парку в майбутньому доцільно було б розглянути питання про надання йому природоохоронного статусу «парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення».

За результатами вивчення спонтанної флори паркового ансамблю в її складі зафіксовано 218 видів і підвидів судинних рослин, серед

яких 148 – місцеві, а 70 – чужорідні. Досліджено структуру спонтанної флори, яка загалом відповідає подібним локальним територіям і сформувалася під значним антропогенним впливом. Біоморфологічні, географічні й еколого-фітоценотичні спектри адвентивної фракції флори дослідженої території загалом подібні до таких в адвентивній фракції флори України.

Подяка

Автори щиро вдячні Т. Бартош і Й. Бартошу за підтримку під час проведення флористичних досліджень на території замку «Сент-Міклош»; канд. біол. наук Л. Онук (Кременецький ботанічний сад) за люб'язно надане насіння *Betula klovovii*; С. Глуховій (Сирецький дендрологічний парк загальнодержавного значення, м. Київ) – за посадковий матеріал цього виду.

- BUGIR, O. (2004) Dodatky do istorii selyshcha Chynadiyevo Mukachivskoho rayonu. *Naukovyi zbirnyk Zakarpatskoho kraieznavchoho muzeiu*, 6, 245–261 (in Ukrainian).
- CHOPYK, V. I. (Ed.) (1977) *Vyznachnyk roslyn Ukrainskykh Karpat* [Manual of plants of the Ukrainian Carpathians]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- CLEMENTS, F. E. (1920) *Plant Indicators. The relation of plant communities to process and practice*. Washington: Carnegie Institution of Washington.
- FATULA, R. (2025) *Istoriia ta lehendy zamku "Sent-Miklosh" u Chynadiievi*. [History and legends of Saint-Miklosh castle in Chynadiievo]. Available from: <https://history.karpat.in.ua/?p=45&lang=uk> (Accessed: May 1, 2025).
- FODOR, S. S. (1956) Dendroflora Zakarpattia i puti yeye obogascheniya [Dendrological flora and ways of its enrichment]. Avtoreferat diss. ... kand. biol. nauk. (Kievskiy gosudarstvennyi universitet im. T.G. Shevchenko). Uzhgorod (in Russian).
- FODOR, S. S. (1974) *Flora Zakarpattia* [Flora of Transcarpathia]. Lviv: Vyscha shkola (in Ukrainian).
- FODOR, S. S., JANTSO, L. I. (1984) Dopovnennia do flory Zakarpattia [Addition to the flora of Transcarpathia]. *Roslynni i tvarynni resursy Karpat*. Uzhhorod: Uzhhorodskiy derzhavnyi Universytet (in Ukrainian).
- HOMOLIAK, O. (2007) Do pytannia pro istoriiu zamkiv Zakarpattia [To the question about the history of the castles of Transcarpathia]. *Carpatica – Karpatyka*. Uzhhorod: vydavnytstvo UzhNU "Hoverla", 36: 256–282 (in Ukrainian).
- KARMYZOVA, L., BARANOVSKY, B. (2020) *Flora of the Dnipro city*. Riga, Izdevnieciba "Baltija Publishing". DOI: 10.30525/978-9934-588-94-5.
- KLEPOV, Yu. D. (1938) Proekt klasyfikatsii heohrafichnykh elementiv dlia analizu flory URSR [Project of classification of geographical elements for the flora of USSR]. *Zhurnal Instytutu botaniky AN URSR*, 17 (21), 209–219 (in Ukrainian).
- KOLOMIYCHUK, V., SHYNDER, O., SHEVERA, M. (2025) Florystychni riznomanittia parkovoho ansabliu zamku "Saint Miklosh" (Zakarpatska oblast) [Floristic diversity of park ansamble of Saint Miklosh castle]. *Pryrodookhoronni terytorii Karpat: vyklyky ta perspektyvy staloho rozvytku. Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* (15–16 travnya 2025 r., m. Kosiv, Ivano-Frankivska obl.). Kharkiv : Diva plus, 122–126 (in Ukrainian).
- LEHOCZKY, T. (1881) *Beregvarmegye monographiája* (rész 1) [Monograph of Beregvar County (part 1)]. Ungvárott: Nyomatott Pollacsek Miksa könyonmodájában (in Hungarian).
- PENIAK, S. I. (1980) *Rannioslovianske i davnorus'ke naselennia Zakarpattia VI–XIII stolit'* [Early Slavic and Old Russian population of Transcarpathia in the VI–XIII centuries]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukrainian).
- PENIAK, S. I. (1983) Skarb epokhy bronzy iz Chynadiievo (Zakarpattia) [Bronze Age tresaire from Chynadiievo (Transcarpathia)]. *Arkheolohiia*, 44, 62–69 (in Ukrainian).
- PROTOPOPOVA, V. V. (1984) Osoblyvosti poshyrennia synantropnykh roslyn u riznykh botaniko-geografichnykh regionach Ukrainy [Peculiarity of distribution of synanthropic plants in the different botanical and geographical regions of Ukraine]. *Ukrainskyi Botanichnyi zhurnal*, 41(1), 46–49 (in Ukrainian).
- PROTOPOPOVA, V. V., SHEVERA, M. V. (2005) Fitoinvazii. I. Analiz osnovnykh terminiv [Phytovasions. I. Analysis of main terms]. *Promyshlennaya botanika*, 5, 55–60.
- RUDENKO, Kh. Yu., FODOR, S. S., RIZNYCHENKO, O. P. (1951) Materialy do flory Zakarpatskoi oblasti [Materials for the flora of Transcarpathian Region]. *Naukovi zapysky. Biolohichna seriya, Uzhhorodskiy derzhavnyi universytet*, IV: 17–43 (in Ukrainian).

- RUDENKO, Kh. Yu., FODOR, S. S., RIZNYCHENKO, O. P. (1954) Materialy do flory Zakarpatskoi oblasti [Materials for the flora of Transcarpathian Region]. *Naukovi zapysky. Biologichna seriya, Uzhhorodskiy derzhavnyi universytet*, X: 121–169 (in Ukrainian).
- SHYNDER, O. (2019a) Spontanna flora Natsionalnoho botanichnoho sadu imeni M. M. Hryshka NAN Ukrainy (m. Kyiv). Povidomlennia 2. Metodolohichni problemy i kryterii vydilennia erhaziofitiv v umovakh introduktsiynoho tsentru [Spontaneous flora of the M.M. Gryshko National Botanical Garden (Kyiv). 2 messages. Methodological problems and criteria of determination of ergasiophytes in condition of introduction centers]. *Introduktsiia roslin* [Plant Introduction], 2, 3–16. (in Ukrainian). DOI: 10.5281/zenodo.32409955.
- SHYNDER, O. (2019b) Spontanna flora Natsionalnoho botanichnoho sadu imeni M. M. Hryshka NAN Ukrainy (m. Kyiv). Povidomlennia 4. Adventyvni vydy: ksenofity [Spontaneous flora of the M. M. Gryshko National Botanical Garden (Kyiv). 4 messages. Alien species: xenophytes]. *Introduktsiia roslin* [Plant Introduction], 4, 18–33. (in Ukrainian). DOI: 10.5281/zenodo.3566608.
- SOVA, P. P. (2014) *Sedye zamky povestvuyut* [The gray castle tell stories]. *Uzhhorod. Karpaty* (in Ukrainian).
- TERLETSKYI, V.K., FODOR, S.S., HLADUN, Y.D. (1985) *Botanichni skarbnitsi Karpat* [Botanical treasures of the Carpathians]. Uzhhorod: Karpaty. (in Ukrainian)

Додаток

Анотований конспект спонтанної флори території припаркового ансамблю Чинадіївського замку «Сент Міклош»

У конспекті флори наведено імміграційний елемент (Imm.: місцевий, ксенофіт, ергазіофітофіт, ергазіофіт акліматизований); для чужорідних видів указано час занесення (археофіт, кенофіт); життєву форму (L.f.); еколого-ценотичну приуроченість (Hab.); природний ареал для місцевих видів рослин (Range) і походження – для чужорідних (Orig.).

Хвощі

Equisetaceae

1. *Equisetum arvense* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Голарктичний

Папороті

Aspleniaceae

2. *Asplenium ruta-muraria* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Наскельний. – Range.: Голарктичний
3. *Asplenium scolopendrium* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Наскельний. – Range.: Голарктичний

Dryopteridaceae

4. *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Голарктичний

Покритонасінні (Monocots)

Amaryllidaceae

5. *Allium ursinum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейський

Cyperaceae

6. *Carex hirta* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське

Liliaceae

7. *Gagea lutea* (L.) Ker Gawl. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Євразійський

Poaceae

8. *Alopecurus pratensis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський

9. *Arrhenatherum elatius* (L.) P.Beauv. ex J.Presl & C.Presl

Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське

10. *Avenula pubescens* (Huds.) Dumort. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський

11. *Brachypodium sylvaticum* (Huds.) P.Beauv. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Палеарктичний

12. *Bromus arvensis* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава одно-, дворічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське

13. *Bromus hordeaceus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний

14. *Bromus tectorum* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське

15. *Bromus sterilis* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське

16. *Digitaria ischaemum* (Schreb.) Muhl. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське

17. *Dactylis glomerata* L. subsp. *glomerata* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний

18. *Echinochloa crus-galli* (L.) P.Beauv. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Південно-східноазійське

19. *Elymus repens* (L.) Gould Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний

20. *Eragrostis minor* Host Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Південноєвропейське
 21. *Eragrostis pilosa* (L.) P.Beauv. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Псамофіт. – Orig.: Азійське
 22. *Festuca rupicola* Neuff. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Степовий
 23. *Hordeum murinum* L. subsp. *murinum* Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава одно-, дворічник. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
 24. *Lolium arundinaceum* (Schreb.) Darbysh Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
 25. *Lolium perenne* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське
 26. *Poa annua* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Плурирегіональний
 27. *Poa compressa* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Петрофіт. – Range.: Європейсько-середземноморське
 28. *Poa pratensis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Голарктичний
 29. *Setaria pumila* (Poir.) Roem. & Schult. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава одно-, дворічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
 30. *Setaria viridis* (L.) P.Beauv. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
 31. *Triticum aestivum* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Азійське
- Покритонасінні (Eudicots)**
- Amaranthaceae
32. *Amaranthus powellii* S.Watson Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Центральна та Південноамериканський
 33. *Amaranthus retroflexus* L. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
 34. *Atriplex patula* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Голарктичний
 35. *Chenopodium album* L. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
 36. *Chenopodium betaceum* Andr. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
 37. *Lipandra polysperma* (L.) S.Fuentes, Uotila & Borsch Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Європейсько-середземноморське
- Ariaceae
38. *Daucus carota* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
 39. *Heracleum sibiricum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
 40. *Heracleum sosnowskyi* Manden. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Лучний. – Orig.: Кавказьке
 41. *Pimpinella saxifraga* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євросибірський
 42. *Torilis arvensis* (Huds.) Link. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
- Araliaceae
43. *Hedera helix* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Ліана. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейсько-середземноморський
- Asparagaceae
44. *Asparagus officinalis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
- Asteraceae
45. *Achillea millefolium* L. subsp. *millefolium* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Бореальний
 46. *Ambrosia artemisiifolia* L. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
 47. *Arctium lappa* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
 48. *Artemisia absinthium* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Ірано-Туранське
 49. *Artemisia verlotiorum* Lamotte Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Азійське
 50. *Artemisia vulgaris* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Голарктичний
 51. *Bellis perennis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморський
 52. *Centaurea jacea* L. subsp. *jacea* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
 53. *Centaurea stoebe* subsp. *australis* (Pančić ex A.Kern.) Greuter Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Петрофіт. – Range.: Субсередземноморський
 54. *Cichorium intybus* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
 55. *Cirsium arvense* (L.) Scop. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
 56. *Cirsium vulgare* (Savi) Ten. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
 57. *Chondrilla juncea* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Субсередземноморське
 58. *Crepis capillaris* (L.) Wallr. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Західноєвропейське

59. *Erigeron annuus* (L.) Desf. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
60. *Eupatorium cannabinum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Болотний. – Range.: Європейсько-середземноморське
61. *Galinsoga parviflora* Cav. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Південноамериканське
62. *Galinsoga quadriradiata* Ruiz & Pav. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Південноамериканське
63. *Heliopsis helianthoides* (L.) Sweet var. *scabra* (Dunal) Fernald Imm.: Ергазіофігофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
64. *Helianthus tuberosus* L. Imm.: Ергазіофігофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
65. *Lactuca serriola* L. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – Трава одно-, багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
66. *Lapsana communis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однор. – Hab.: Лісовий. – Range.: Палеарктичний
67. *Leucanthemum vulgare* Lam. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
68. *Picris hieracioides* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський
69. *Pilosella bauhini* (Schult.) Arv.-Touv. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське
70. *Pilosella officinarum* Vaill. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Європейсько-середземноморське
71. *Pilosella piloselloides* (Vill.) Soják subsp. *magyarica* (Peter) S.Brđut. & Greuter Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське
72. *Scorzoneroideis autumnalis* (L.) Moench Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
73. *Senecio vulgaris* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
74. *Solidago canadensis* L. Imm.: Ергазіофігофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
75. *Sonchus asper* (L.) Hill Imm.: Ксенофіт (археофіт). – Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
76. *Sonchus oleraceus* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
77. *Tanacetum vulgare* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
78. *Taraxacum officinale* F.H.Wigg. s.l. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
79. *Tragopogon dubius* subsp. *major* (Jacq.) Vollm. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Субсередземноморський
Balsaminaceae
80. *Impatiens parviflora* DC. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: лісовий. – Orig.: Центральноазійське
Betulaceae
81. *Betula pendula* Roth Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейський
Boraginaceae
82. *Cynoglossum officinale* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава дворічна. – Hab.: Синантропний. Orig.: Середземноморське
83. *Echium vulgare* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний, лучний. – Range.: Палеарктичний
84. *Myosotis stricta* Link ex Roem. & Schult. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однор. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Європейсько-середземноморське
85. *Symphytum officinale* L. subsp. *officinale* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
Brassicaceae
86. *Alliaria petiolata* (M.Bieb.) Cavara & Grande Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Палеарктичний
87. *Barbarea vulgaris* W.T.Aiton Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Західноєвропейський
88. *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik. Imm.: Ксенофіт (археофіт). Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Західносередземноморське
89. *Diploaxis muralis* (L.) DC. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Південноєвропейське
90. *Draba verna* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Палеарктичний
91. *Lepidium campestre* (L.) W.T.Aiton Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
92. *Lepidium ruderales* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Ірано-туранське
93. *Lobularia maritima* (L.) Desv. Imm.: Ергазіофігофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
94. *Rhaphospermum arvense* (L.) Andr. ex Besser Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
95. *Rorippa sylvestris* (L.) Besser Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Голарктичний
Cannabaceae
96. *Humulus lupulus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Євразійський
Caprifoliaceae
97. *Dipsacus fullonum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Субсередземноморський

98. *Dipsacus laciniatus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Субсередземноморський
99. *Knautia arvensis* (L.) Coult. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
- Caryophyllaceae
100. *Cerastium glomeratum* Thuill. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський
101. *Cerastium holosteoides* Fr. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
102. *Cerastium pumilum* Curtis Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Європейсько-середземноморське
103. *Holosteum umbellatum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Європейсько-середземноморське
104. *Psammophilella muralis* (L.) Ikonn. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Євразійський
105. *Saponaria officinalis* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Orig.: Середземноморське
106. *Silene flos-cuculi* (L.) Greuter & Burdet Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
107. *Silene latifolia* Poir. subsp. *alba* (Miller) Greuter & Burdet Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
108. *Silene vulgaris* (Moench) Garcke Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
109. *Spergularia rubra* (L.) J.Presl & C.Presl Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Палеарктичний
110. *Stellaria graminea* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
111. *Stellaria media* (L.) Vill. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Плурирегіональний
- Convolvulaceae
112. *Calystegia sepium* (L.) R.Br. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Болотний. – Range.: Плурирегіональний
113. *Convolvulus arvensis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Палеарктичний
114. *Cuscuta epithymum* (L.) L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Палеарктичний
- Cornaceae
115. *Cornus sanguinea* subsp. *australis* (C.A. Mey.) Jb. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущ. – Hab.: Узлісний. – Range.: Субсередземноморський
- Crassulaceae
116. *Sedum sexangulare* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Центральноевропейський
- Eucommiaceae
- *! *Eucommia ulmoides* Oliv. Imm.: Ергазіофіт акліматизований (кенофіт). – L.f.: Дерево. – Hab.: Культурний. – Orig.: Східноазійське
- Fabaceae
117. *Astragalus glycyphyllos* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське
118. *Genista tinctoria* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний, Боровий. – Range.: Євро-сибірський
119. *Lotus corniculatus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське
120. *Medicago lupulina* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Палеарктичний
121. *Medicago falcata* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський
122. *Medicago sativa* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Східносередземноморський
123. *Medicago × varia* Martyn Imm.: Ергазіо-кенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Гібридне
124. *Melilotus officinalis* (L.) Lam. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
125. *Ononis arvensis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
126. *Trifolium dubium* Sbth. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейсько-середземноморське
127. *Trifolium pratense* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
128. *Trifolium repens* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
129. *Vicia grandiflora* Scop. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Степовий
130. *Vicia sativa* L. subsp. *nigra* Ehrh. Imm.: Кенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Лучний. – Orig.: Середземноморське
- Hypericaceae
131. *Hypericum perforatum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Палеарктичний
- Juglandaceae
132. *Juglans regia* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Дерево. – Hab.: Узлісний. – Orig.: Балкансько-Центральноеазійський
- Lamiaceae
133. *Ajuga genevensis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейський
134. *Ballota nigra* L. Imm.: Кенофіт (археофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське

135. *Clinopodium acinos* (L.) Kuntze Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Європейсько-середземноморське
 136. *Clinopodium vulgare* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейсько-середземноморське
 137. *Glechoma hederacea* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Євразійський
 138. *Lamium album* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Азійське
 139. *Lamium maculatum* (L.) L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейський
 140. *Melissa officinalis* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
 141. *Mentha longifolia* (L.) L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
 142. *Mentha spicata* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
 143. *Stachys palustris* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
 144. *Origanum vulgare* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
 145. *Thymus pulegioides* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Півкущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Центральноевропейський
- Lythraceae
146. *Lythrum salicaria* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Болотний. – Range.: Палеарктичний
- Malvaceae
147. *Malva pusilla* Sm. Imm.: Ксенофіт (археофіт). Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Резистентний
 148. *Malva thuringiaca* (L.) Vis. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський
 149. *Tilia cordata* Mill. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейський
 150. *Tilia × europaea* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Євро-ц
- Oleaceae
151. *Fraxinus angustifolia* subsp. *oxycarpa* (M.Bieb. ex Willd.) Franco & Rocha Afonso Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Orig.: Центральноеазійське
 152. *Fraxinus excelsior* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейський
- Onagraceae
153. *Epilobium dodonaei* Vill. Imm.: Місцевий. – L.f.: Півкущик. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейсько-середземноморське
- Oxalidaceae
154. *Oxalis dillenii* Jacq. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
 155. *Oxalis stricta* L. Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамерикансько-східноазійське
- Paraveraceae
156. *Chelidonium majus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський
- Plantaginaceae
157. *Chaenorhinum minus* (L.) Lange Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Псамофіт. – Range.: Європейсько-середземноморське
 158. *Linaria vulgaris* Mill. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
 159. *Plantago lanceolata* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
 160. *Plantago major* L. subsp. *major* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
 161. *Plantago media* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
 162. *Veronica arvensis* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
 163. *Veronica chamaedrys* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
 164. *Veronica filiformis* Sm. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
 165. *Veronica hederifolia* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейсько-середземноморське
 166. *Veronica persica* Poir. Imm.: Ергазіо-ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
 167. *Veronica polita* Fr. Imm.: Ксенофіт (археофіт ?). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське
 168. *Veronica serpyllifolia* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
- Polygonaceae
169. *Fallopia dumetorum* (L.) Holub Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
 170. *Persicaria hydropiper* (L.) Delarbre Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Болотний. – Range.: Голарктичний
 171. *Persicaria maculosa* Gray Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Болотний. – Range.: Голарктичний
 172. *Polygonum arenastrum* Boreau Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Палеарктичний

173. *Polygonum aviculare* L. subsp. *aviculare* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Палеарктичний
174. *Rumex crispus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Євразійський
175. *Rumex obtusifolius* L. subsp. *obtusifolius*. Imm.: Ксенофіт. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Західноєвропейське
176. *Rumex patientia* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Orig.: Середземноморсько-азійське
- Portulacaceae
177. *Portulaca oleracea* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Ірано-туранське
- Primulaceae
178. *Lysimachia arvensis* (L.) U.Manns & Anderb. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава одно-дворічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Південноазійське
- Ranunculaceae
179. *Clematis vitalba* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Ліана. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Європейсько-середземноморський
180. *Ranunculus acris* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Бореальний
181. *Ranunculus polyanthemus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський
182. *Ranunculus sardous* Crantz Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Європейсько-середземноморське
- Resedaceae
183. *Reseda lutea* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське
- Rosaceae
184. *Argentina anserina* (L.) Rydb. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Болотний. – Range.: Плурирегіональний
- *! *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl. ex Spach Imm.: Ергазіофіт акліматизований (кенофіт). – L.f.: Кущик. – Hab.: Культурний. – Orig.: Східноазійське
- *! *Crataegus germanica* (L.) Kuntze Imm.: Ергазіофіт акліматизований (кенофіт). – L.f.: Кущик. – Hab.: Культурний. – Orig.: Західноазійське
185. *Crataegus monogyna* Jacq. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейсько-середземноморське
186. *Fragaria vesca* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Бореальний
187. *Geum urbanum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Палеарктичний
188. *Potentilla argentea* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський
189. *Potentilla reptans* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Палеарктичний
190. *Prunus avium* (L.) L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейсько-середземноморське
191. *Prunus cerasifera* Ehrh. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Дерево. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Центральнаазійське
192. *Rosa canina* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейсько-середземноморське
193. *Rosa dumalis* Bechst. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейсько-середземноморське
194. *Rubus caesius* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Палеарктичний
195. *Rubus fruticosus* L.s.l. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Центральноевропейський
196. *Rubus montanus* Lib. ex Lej. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Центральноевропейський
197. *Rubus* sp. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Центральноевропейський
198. *Rubus* cf. *ulmifolius* Schott Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Узлісний. – Range.: Субсередземноморський
199. *Sanguisorba minor* Scop. subsp. *minor* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Європейсько-середземноморське
- Rubiaceae
200. *Galium mollugo* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лучний. – Range.: Європейський
- Salicaceae
201. *Populus alba* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Палеарктичний
202. *Populus* × *canadensis* Moench Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Синантропний. – Range.: Європейський
203. *Populus nigra* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Палеарктичний
204. *Salix purpurea* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущик. – Hab.: Болотний. – Range.: Європейсько-середземноморське
- Sapindaceae
205. *Acer negundo* L. Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Дерево. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Північноамериканське
206. *Acer pseudoplatanus* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Range.: Центральноевропейський
- Scrophulariaceae
207. *Verbascum lychnitis* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Палеарктичний
208. *Verbascum nigrum* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Європейський
- Simaroubaceae
209. *Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle Imm.: Ергазіофітофіт (кенофіт). – L.f.: Дерево. – Hab.: Лісовий. – Orig.: Східноазійське

Solanaceae

210. *Solanum nigrum* subsp. *schultesii* (Opiz) Wessely Imm.: Ксенофіт (кенофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське

Urticaceae

211. *Urtica dioica* L. subsp. *dioica* Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Євразійський

Verbenaceae

212. *Verbena officinalis* L. Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморсько-ірано-туранське

Viburnaceae

213. *Sambucus nigra* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Кущ. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейсько-середземноморське

Violaceae

214. *Viola arvensis* Murray Imm.: Ксенофіт (археофіт). – L.f.: Трава однорічна. – Hab.: Синантропний. – Orig.: Середземноморське

215. *Viola hirta* L. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Узлісний. – Range.: Євразійський

216. *Viola reichenbachiana* Jord. ex Boreau Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Європейський

217. *Viola suavis* M.Bieb. Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава багаторічна. – Hab.: Лісовий. – Range.: Субсередземноморський

218. *Viola tricolor* subsp. *matutina* (Klokov) Valentine Imm.: Місцевий. – L.f.: Трава малорічна. – Hab.: Синантропний. – Range.: Східноєвропейський